

יום כיפור

עשה למען הרוגים על שם קדשך, עשה למען טבוחים על יחודך, עשה למען באי באש ובמים על קדוש שמך

רבי יאיר ישראלי העיר שהחזרה המשלשת על פסוקים אלו, שלכאורה הנה מיתרת, מסמלת את שלשת הדרגות של קדוש ה'.

הדרגה הראשונה של מות על קדוש ה', היא כאשר נהרג יהודי בידי מחבל. למרות שלא עמדה בפניו כל ברירה, והוא לא בחר ברצונו למות על קדוש ה', נחשב הדבר בעבורו למות על קדוש ה', משום שהסבה היחידה שבשלה הוא נרצח, היא מכיון שהוא יהודי.

הדרגה השנייה, שמעלתה יתרה, היא כאשר יהודי בוחר מרצונו למסר את נפשו. זוהי דרגתם של חנה ושבעת בניה, שכפי המובא בגמ' (גיטין נז ב,) הם הובאו לפני הקיסר, שבקש מהם בזה אחר זה להשתחוות לצלם, אולם הם סרבו לעשות כבקשתו. אחד אחר השני השיבו לו בסרוב תקיף משום שנאמר: אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים לא יהיה לך אלהים אחרים על פני, זבח לאלקים יחרם וכו'... וכאשר שמע הקיסר את תשובותיהם, הוציא את כלם להורג. לקדושים אלו, נתנה אפשרות לחיות, אלו רק יעשו את מצות המלך וישתחוו לפסל, אולם הם מסרו את נפשם על קדוש ה'.

בדרגה הגבוהה ביותר נמצאים אלו שלא הומתו בידי אחרים, אלא המיתו את עצמם, כדי שלא יבואו לידי חטא. דגמא לכך אנו מוצאים בגמרא (גיטין נז ב,) במעשה אודות ארבע מאות ילדים וילדות שנשבו לקלון. וכאשר הבינו את מטרת שוביהם, בררו אם במקרה שהם יטלו את נשמתם בידיהם, הם יזכו לתחית המתים. וכאשר השיבו להם שהקדוש ברוך הוא הבטיח: "אמר ה' מבשן אשיב אשיב ממצלות ים, " ואין ספק שהם אכן יקומו בתחית המתים, הם הפילו עצמם לתוך המים.

דרגה זו היא הגבוהה ביותר, משום שאיש לא אים על חייהם ולא חיב אותם לקום ולעשות מעשה, אלא רק רצונם העז להנצל מן החטא, הוא שהניע אותם למסר את נפשם על קדשת ה'.

דרגות אלו - מבאר הרב יאיר ישראלי - מבטאות בפסוקי הסליחות שאנו אומרים: "עשה למען הרוגים על שם קדשך, " מכוון אל אלו שנהרגו על קדוש ה', שלא מבחירה. ואנו ממשיכים ומבקשים, שאם עדין אין בזכות זו כדי לכפר עלינו, " עשה למען טבוחים על יחודך", אלו שמסרו את נפשם מבחירה בעבור קדשת שמו יתברך, ואם גם בכך אין די, " עשה למען באי באש ובמים", כלומר: תעמד לנו זכותם של אותם אלו שהביאו את עצמם מרצונם החופשי לתוך האש והמים, כדי להנצל מחלול ה'.

מקור: הרב שלמה לוונשטיין שליט"א